

III. NAGRADA

AUTOR: Cora Borković

NASLOV KRATKE PRIČE: Braća u rukama

Kvartovski kafić „Žac“ ispunili su snažni zvukovi negodovanja dok je mali zdepasti televizor u kutu prostorije prikazivao vijesti dana: „Štab Vrhovne komande JNA uputio je prijetnju Republici Hrvatskoj da će „za svaki napad i osvojeni objekt JNA“ uslijediti uništenje jednog civilnog vitalnog objekta Republike Hrvatske...“

„Ti odvratni gadovi ničeg se ne srame,“ glasno izjavi Krešimir uz bahati „Pff!“ na kraju kako bi naglasio svoju ljutnju.

„Kaj se živciraš, Krešo?“ dobaci Goran u svojem uobičajenom ležernom tonu, no ni on nije mogao ostati ravnodušan u ovoj situaciji.

„Gogi, daj šuti, u pravu je, ovo fakat više nije normalno.“ prekine ga Mirko, već iznerviran Goranovim podbadanjima Kreše.

„A kaj da mi napravimo?“ zauzme se Goran, iako je već znao koji će odgovor dobiti.

„Kaj da napravimo?!“, zadere se Krešo i ustane iz stolca skoro prolivši netaknute krigle Žuje, „Ja kažem da odma odemo do stožera i prijavimo se za službu.“

„Moja stara bi poludila,“, žalosno komentira Ante, „nemrem sam tak otić“

„Daj odrasti Prlja, punoljetan si, mama ti nema kaj govorit kaj ćeš delat“ dobaci Gogi.

„Nećemo odma otić, prvo sve sredimo ovdje sa starcima, stanom i ostalo pa za nekih tjedan dana svi skupa odemo se prijavit, može?“ kaže Mirko i svi njegovi prijatelji se slože.

Kristijan, koji je mirno promatrao situaciju zaključio: „Dečki, postajemo braća po oružju!“.

„Braća po oružju! Braća po oružju! Braća po oružju!“ počne uzvikivati skupina mladića te im se pridruži i ostatak kafića.

Mladi domoljubi, sigurni u svoju odluku da postanu članovima Hrvatske vojske, počeli su se pripremati za odlazak. Ante, sin jedinac samohrane majke, bio je nesiguran u odlazak na bojište. Znao je da će, ako pogine u ratu, ostaviti svoju majku potpuno samu, uostalom, nije baš bio fizički spreman poput svojih prijatelja koji su svi radili zahtjevne fizičke poslove i vježbali u slobodno vrijeme. Na kraju je ipak odlučio poći kako ne bi bio izostavljen iz društva. Govorio si je da odlazi kako bi majci, koja je radila dvije smjene dnevno u dućanu kako bi zadržala svoju malu kuću na rubu grada, osigurao bolji život. Ratne će veterane sigurno poštivati pa će time i život biti lakši. Kada je svoje planove ispričao majci, ona nije progovorila ni riječi. Samo je blijedo zurila u njega nekoliko neugodnih sekundi te je otišla raditi u vrtu. Krešimirovi su roditelji bili iznimno ponosni na svoga sina-budućeg vojnika. Od početka rata pričao je kako će pristupiti vojsci, no oni mu nisu vjerovali jer je uvijek puno pričao, a malo radio. Njihov je sin napokon odlučio raditi nešto važno. Goran je odlučio ne javiti se roditeljima. Nikada nije imao dobar odnos s njima pa ih valjda neće zanimati ni njegovi najnoviji pothvati, koliko god rizični oni bili. Mirko i Kristijan bili su najbolji prijatelji još od osnovne škole. Nosili su jednake

lančice s križevima te su, kada su postali punoljetni, dali tetovirati jednake isprepletene šake na lijevoj ruci uz natpis „brat“. U međuvremenu su se i njihovi roditelji počeli međusobno družiti te su dvojica prijatelja smatrali prikladnim sazvati zajednički „obiteljski sastanak“ na kojemu će reći roditeljima kako odlaze boriti se za svoju domovinu. Roditelji su u početku bili neugodno iznenađeni te su počeli prigovarati, no njih su ih dvojica uvjerali kako je služba njihova dužnost. Majke su im pripremile čistu odjeću i još gomilu drugih stvari koje „bi im mogle zatrebat“, no mladići su uzeli samo ono najosnovnije. Oni su sada bili vojnici, a vojnicima nije potrebno puno stvari. Oprostili su se od djevojaka (oni koji su ih imali) te od ostalih prijatelja koji su ih uvjerali kako će se i oni uskoro ići boriti.

Jednog su prohladnog lipanjskog jutra napokon otišli do stožera za novačenje u Španjolsku. Dočekao ih je veliki red odlučnih mladića poput njih samih te na kraju starija gospođa koja ih je uputila do obučnog centra MUP- a gdje su prvi puta u ruke primili oružje.

U tramvaju na putu prema centru zapjevali su domoljubne pjesme najglasnije što su mogli. Upućeni su im prijekorni pogledi nekolicine starica, no većina im se tramvaja pridružila u pjesmi.

Stariji čovjek s velikim podočnjacima poredao ih je u liniju i počeo glasno govoriti: „Ovo je AK-47, poznat kao „Kalašnjikov“ ili „Kalaš“. On vam je novi najbolji prijatelj. On će vam spasiti život. Mladi ste, razuzdani i niste pravilno disciplinirani. Ovdje ćete uz taktike i baratanje oružjem naučiti i slijediti naredbe te iskazivati poštovanje prema svojim nadređenima. Vaša obuka bit će kratka jer nam Neprijatelj ne daje vremena za temeljito poučavanje. Savjetujem vam da dobro zapamtite što ste ovdje naučili, to će vam spasiti život.“

Predani su u ruke svojih instruktora. „AK-47 automatsko je jurišno oružje, kompaktan je, gađa na pristojnu udaljenost, snažan je i sposoban za mijenjanje načina pucanja: automatski, poluautomatski, a postoji i opcija namještanja na način da je potrebno repetirati nakon svakoga metka.“ objasnio je jedan od instruktora. Zbog nedostatka vremena, dobili samo osnovne informacije o korištenju i čišćenju oružja te o taktikama borbe, napada, obrane i povlačenja. Ako nisu učili, radili su zahtjevne kondicijske vježbe prilagođene svim mogućim terenima. Već su ih par dana kasnije, 19. listopada, strpali na vozila s kojima su ih prebacili do Karlovačko-kordunskog bojišta, u područje 110. brigade.

„Kolko nas ima?“. Pita Kristijan začuđen brojnim vojnim vozilima.

„Mislim da ima stotinjak vozila u koloni.“ Reče Mirko.

„Nisam ti ovo prije stigo reć, al nema osobe s kojom bi radije umro nego s tobom.“

„Također, stari.“

Mladićima su se pomiješali uzbuđenje i strah zbog čega nisu previše komunicirali u vozilima, uz to su pokušali izgledati kao ozbiljni disciplinirani vojnici, a vojnici su ljudi od akcije, ne od riječi. Jedino se Ante požalio na mučninu, no ubrzo su ga ušutkala Goranova podbadanja.

Smješteni su na skromne ležajeve i odmah informirani o trenutnim zbivanjima na bojištu.

„Dogovorena je primopredaja vojarni "Petrova gora", "Robert Domani", "Ivo Marinković", "Josip Kraš", strelišta Jamadol i drugih lokacija. Pričuvnici iz vojarni počeli su dezertirati, no i dalje uočavamo kršenje primirja od strane Neprijatelja. Budite spremni na poziv u svakom trenutku. Ovo je bojište

užarena točka.“ Napomenuo je zapovjednik te žurno otišao pozabaviti se većim problemima od skupine mladih dobrovoljaca.

Nakon večere imali su sat vremena odmora prije gašenja svijetla.

„Mislim da moj ležaj ima rupe.“ Požali se Ante, nezadovoljan smještajem.

„Preživjet ćeš.“ Dobaci Krešo kojemu je iznimno smetao Antin nedostatak stege.

„Mislim da nitko od nas neće preživjet ovo.“, reče Goran s ozbiljnošću koja je uznemirila ostatak mladića. „Jeste čuli odjekivanje eksplozija? Čovječe, valjda smo kilometrima udaljeni od najbližeg bojišta, a ko da pucaju pored nas.“

„Od kad si ti tako pesimističan, Gogi?“ upita ga Mirko, iznenađen njegovim nekarakterističnim ponašanjem.

„Valjda od kad sam shvatio u što smo se uvalili.“

„Nemojte zaboraviti zašto ovo radimo. Borimo se za svoju domovinu i bolju budućnost naše djece.“ Kaže Krešo pokušavajući ih sve motivirati.

Goran je htio reći kako se boji da neće imati djece jer će biti mrtav, no odlučio je to zadržati za sebe i pripremiti se za počinak.

Već sljedećeg jutra 70-ak je mladića, uključujući Mirka, Kristijana, Antu, Krešimira i Gorana, užurbano nakrcano u vozila te poslano prema Pesarovini. Kada je stigla obavijest za polazak, Mirko je zaostao za svojim prijateljima jer je zametnuo lančić i odbijao je poći u bitku bez njega. Ušao je u vozilo na kraju kolone izgubivši svaki trag svojih prijatelja.

Pri dolasku na odredište nervozno se osvrtao tražeći Kristijana, no nije ga uspio uočiti. Progutao je knedlu i pokušao se smiriti dubokim uzdisajima i izdisajima teškog jutarnjeg zraka. Potpuna tišina trgala mu je živce i zavrtila želudac koji je bio uznemiren zbog neugodne vožnje. U prvom valu vojnika koji je poslan prema rijeci Kupi uočio je svoje prijatelje. Pokušao je krenuti za njima, no zaustavila ga je stroga opomena pozornika koji je bio zadužen za njegovu skupinu. Nekoliko beskrajskih minuta kasnije i njegova je skupina krenula prema rijeci. Kada je Mirkova skupina stigla do rijeke, njegovi su prijatelji već krenuli u mrzlu nemirnu vodu. Kada su došli do pola puta, Mirko je dobio dopuštenje da i on krene plivati preko. U tom se trenutku, od nikuda, pojave vojnici JNA pucajući po jadnim vojnicima u vodi. „Zasjeda! Zasjeda!“ Mirko je čuo povike vojnika i prestao disati. Njegovo se srce sledilo zajedno s vodom. Ogledavao je oko sebe u nadi da će pronaći barem jednog prijatelja kojemu može pomoći. Nešto nije bilo u redu. Koristili su zabranjene dum-dum metke čiji se vrh pri udaru rascvjeta i nanosi teške rane. U ušima su mu odzvanjali gromki zvukovi eksplozija minobacača. Voda je poprimala sve nijanse od tamno crvene do svijetlo ružičaste. Beživotna osakaćena tijela plutala su na površini. Obuzeo ga je paralizirajući strah. Noge su mu se pretvorile u kamen i odbijale su se pomaknuti. Ugledao je Kristijana, nemoćnog i ranjenog. Uhvatio ga je nevjerojatni nalet adrenalina, krv mu je skakala u venama, srce mu je htjelo probiti prsni koš i noge su mu poletjele prema vodi. Ruke mu postade krila kojima je letio po vodi. Uhvatio je Kristijana za rukav maslinasto zelene majice i svom snagom povukao prema sebi. Vukao je i vukao, drugom rukom boreći se protiv vode. Napokon je došao do obale gdje je podigao Kristijana i nosio ga na rukama.

Nada. Ushićenje. Olakšanje. I onda crveni prasak tkiva, mišića, kosti i krvi. Bol. Neizdrživa bol. Dum-dum metak Neprijatelja raznio mu je nadu, prijatelja i lijevu ruku. Pao je na blatnu zemlju i ugledao ostatak vojnika koji su došli izvući preživjele. Izmjenjivali su vatru s desnom stranom rijeke koju je držao Neprijatelj. „Povlačenje! Povlačenje!“ čuo je. Mladi vojnik prebacio je njegovu preostalu ruku preko svog ramena i odveo na sigurno. „Ne! Ne ostavljajte ga! Molim vas odite po njega!“ jecao je Mirko jedva gledajući prije no što se onesvijestio.

Probudio se u bolničkom krevetu dezorijentiran, okružen svojim preživjelim suborcima. Nije znao što se događa. Zar je sanjao? Onda se sjetio. „Netko! Molim vas! Netko!“ počeo je vikati. Mlada djevojka u nečem što je valjda prije bila bijela kuta, sada komad tkanine prošaran blatom i krvlju obratila mu se: „Smiri se. Dat ćemo ti nešto za bol. Polako. Nemoj se micati.“

„Molim Vas! Gdje su moji prijatelji! Molim Vas recite mi!“ slap suza zaslijepio mu je oči i počeo padati po licu.

„Ne znam gdje su tvoji prijatelji. Svi su ranjenici ovdje. Nije ih baš puno, doduše. Pričekaj, donijet ću ti nešto za bol“

Protiv svoje volje popio je tablete i utonuo u dubok san pun blata, vode, suza, metaka i krvi. Kada se ponovno probudio priopćeno mu je da Kristijan, Ante, Krešo i Goran nisu preživjeli zasjedu. Od tog trenutka pa sve dok ga nisu odvezli u Zagreb nije radio ništa drugo nego zurio u svoj lančić. Lančić koji mu je spasio život. No i oduzeo mu slatku i časnu smrt uz svoju braću po oružju. Uz svoga brata kojeg je imao u rukama. Imao ga je! Bio je tako blizu. Tako blizu... U Zagrebu se morao suočiti s obiteljima svojih prijatelja; s Antinom majkom koja je ostala bez svega što je imala, oči su joj nabrekle jer je neprestano plakala još od kada je njezin sin otišao. Nije znao kako joj objasniti zašto je on preživio, a njezin sin nije. Kristijanovi roditelji, koji su mu se činili kao njegovi vlastiti, zajedno su s njim plakali. Satima su tekle samo suze, bez ijedne riječi.

Sunce je potonulo otkrivajući duboko crno more zvijezda. Mirko se, ošamućen lijekovima, uspio dogegati do bolničkog prozora. Nietzsche je bio u pravu, bezdan je uistinu gledao u njega. Zašto baš on? Zašto je baš on morao ostati sam? Razmišljao je o tome da se pridruži svojoj braći, no pomisao na roditelje ga je razuvjerila od te misli. Čuo je vijest o padu Vukovara, sve se činilo tako besmisleno.

Sljedećeg ga je dana posjetila njegova djevojka Laura. Oprostila mu je što je otišao te ju je pitao želi li se udati za njega. Pristala je. Našalio se kako će teško naći svadbenu odijelo sa samo jednim rukavom.

28 godina i dvoje djece kasnije Mirko je išao obaviti godišnji posjet grobovima svoje braće. U početku je dolazio svaki mjesec, no život je postajao sve teži i on je imao sve manje vremena za posjećivanje. Nije se baš tražilo puno fizičkih radnika kojima nedostaje jedna ruka. Uspio je zadržati posao telefonista koji mu je dobro išao te je ponekad uspijevao ostvariti bonuse kojima je mogao kupiti svojoj djeci i ženi poklone. Ostavio je lampione na svim grobovima te se sjeo ispred Kristijanovog.

„E, stari moj, da smo samo znali što nas čeka.“, počeo mu je pričati nadajući se da ga nekako, negdje sluša, „Imaš sreće kaj ne moraš gledat kaj se događa u državi trenutno. Političari su izmuzli sve kaj su mogli i nisu mogli izmust iz naroda. Mladi se masovno iseljavaju zbog nedostatka radnih mjesta i pristojnih radnih uvjeta. Oni koji su pak ostali, bahati su i nemaju nimalo poštovanja. Svađaju se i tuku među sobom ne shvaćajući da su svi oni Hrvati. Da su svi braća. Radim sve kako bi pružio Lauri i djeci dobar život, ali znam da im ne mogu pružiti sve što zaslužuju. Laura je stara i umorna, njih su

dvoje mladi i ambiciozni. Mislim da će i oni uskoro pobjeći odavde. Imam osjećaj da se nisam pošteno naspavao već 28 godina. Draže mi je biti budan nego sanjati. Nadao sam se da ćemo nekada biti susjedi, ti i ja. Da ćemo roštiljati zajedno, da će nam se djeca zajedno igrati u dvorištu, znaš ono, obiteljske stvari. Moram sada ići, žena čeka. Hvala ti na svemu, brate.“ pomolio se, poljubio križ koji mu je nakon svih ovih godina i dalje visio oko vrata i otišao. Dok je hodao po neravnom puteljku, razmišljao je. Budućnost za koju se borio baš nije bila onakva kakvu je zamišljao, no, ipak, za svoju Hrvatsku, sve bih ponovio.